İş sağlığı ve güvenliği eğitimi

İş kazaları

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ofis akademi

ASYA AKADEMİ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM KURUMU

Dünyada işe bağlı ölümler ve yaralanmalar

2,93 milyon

işe bağlı ölüm (yılda)

395 milyon

ölümcül olmayan iş yaralanması (yılda)

2,6 milyon

işle ilgili hastalıklara bağlı ölüm (%89)

330 bin

iş kazalarına bağlı ölüm (%11)

ILO, A Call for Safer and Healthier Working Environments (2023); 2019 yılı tahminleri. İşe bağlı ölümler 2015'e göre artmıştır.

Avrupa Birliği'nde iş kazaları, 2023

3.298

ölümlü iş kazası

2,83 milyon

en az 4 gün iş kaybına yol açan iş kazası

1,63

her 100.000 çalışan başına ölümlü kaza

- Ölümlü kazaların yaklaşık dörtte biri inşaat sektöründe gerçekleşmiştir.
- Her ölümlü kazaya karşılık 856 ölümcül olmayan kaza kaydedilmiştir.

Eurostat, Avrupa İş Kazası İstatistikleri (ESAW), Ekim 2025 yayını.

Bölüm 1

Kaza ve iş kazası kavramı

Tanımlar, 5510 sayılı Kanun'a göre iş kazası sayılan haller ve sağlanan haklar

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

Kaza kavramı

- Kaza, kasıt olmaksızın meydana gelen, beklenmedik ve sonucu istenmeyen bir olaydır.
- Dıştan ve ani bir etkiyle meydana gelir ve kişilere zarar verir.

Uluslararası tanımlar

- **ILO:** önceden planlanmamış, bilinmeyen ve kontrol altına alınmamış, etrafa zarar verebilecek nitelikteki olay
- **WHO:** önceden planlanmamış, çoğu zaman kişisel yaralanmaya, makine ve araç gerecin zarar görmesine, üretimin bir süre durmasına yol açan olay

“İş kazası: İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olay.”

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, md. 3

5510 sayılı Kanun'a göre iş kazası

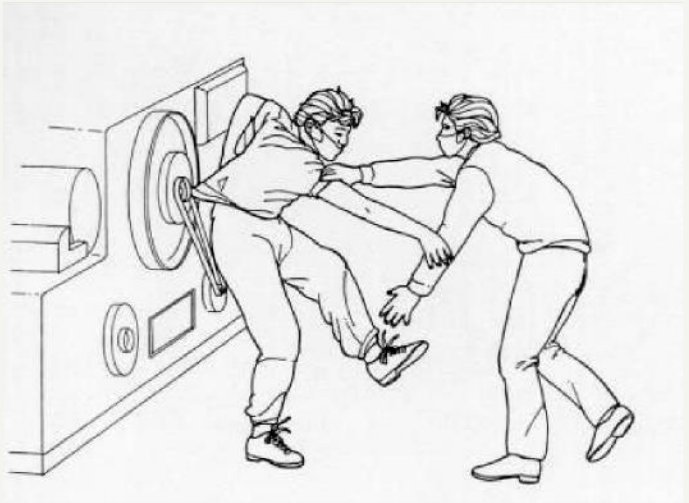
İş kazası, aşağıdaki hal ve durumlardan birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır:

a	Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada
b	İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle; kendi adına ve hesabına bağımsız çalışan sigortalıda yürüttüğü iş veya çalışma konusu nedeniyle işyeri dışında
c	İşverene bağlı çalışan sigortalının görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda
d	Emziren kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda
e	Sigortalıların işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, md. 13.

İşyerinde bulunduğu sırada (1)

- İşyerinde üretilen mal veya verilen hizmetle nitelik yönünden bağlılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağlı yerler işyerinden sayılır.
- Dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu, büro gibi eklentiler ve araçlar da işyerindendir.
- Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada meydana gelen olaylar, yapılan işle ilgili olup olmadığına bakılmaksızın iş kazası sayılır.

İşyerinde makineye kapılma

SGK, Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulamaları Genelgesi 2011/50 (13.06.2011).

İşyerinde bulunduğu sırada (2): örnekler

- Avluda yürürken düşmek
- Dinlenme saatinde top oynarken ayağını burkmak
- Bahçede meyve ağacından meyve toplarken düşmek
- Tarlada çalışırken traktörle kaza geçirmek
- Yemek yerken elini kesmek
- Dinlenme odasında sobadan zehirlenmek
- İşyerinde intihar etmek
- İşyeri sınırları içindeki havuzda boğulmak
- Ücretli izindeyken işyerindeki arkadaşlarını ziyarete gelip kaza geçirmek
- Araçlarla çalışanların bu araçlarda geçirdiği kazalar

Yürütülen iş nedeniyle işyeri dışında

Sigortalı, işverenin görevlendirmesi veya işin niteliği gereği iş yaptığı sırada karşılaşabileceği kaza riskine karşı güvence altındadır.

- Torna atölyesinde çalışanın elini torna makinesine kaptırması
- Tarlada ilaçlama yaparken zehirlenme
- İşverenin traktörüyle tarlaya giderken yolda kaza geçirme
- Beyaz eşya servisinde çalışanın tamir için gittiği binada düşerek yaralanması

Kendi adına ve hesabına çalışanlarda

- Kasap işletenin et almak için işyeri dışına çıktığında araç çarpması
- Marangozun işyeri dışında dolap monte ederken ayağına parça düşmesi
- Tarlasına giderken traktörüyle kaza geçirme

Görevli olarak başka bir yere gönderilme

- Görev nedeniyle başka bir yere gönderilen sigortalının asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda uğradığı kazalar iş kazası sayılır.
- Belirleyici olan, kazanın verilen görevle ilgili olması ve görevin yapılması için geçen süre içinde meydana gelmesidir.
- Örnek: işverenin evindeki bir malzemeyi almaya gönderilen sigortalının yolda uğradığı kaza; mükellefin hesaplarını kontrole gönderilen muhasebe çalışanının yolda ve mükellefin yerinde uğradığı kaza.
- Görevle ilgisi olmayan kazalar iş kazası sayılmaz: görevli gidilen yerde eğlenmek için gidilen sinema veya gece kulübünde uğranan kaza bu kapsamda değildir.

Emzirme süreleri ve işveren taşıtı

Emziren kadın sigortalı

- Emzirme odasında veya çocuğun bulunduğu yerde ve bu yere gidiş-gelişte, emzirme sürelerinde geçirilen kazalar iş kazasıdır.
- Örnek: emzirme odasında merdivenden düşme; çocuğun bulunduğu yere gidiş-gelişte trafik kazası

İşverence sağlanan taşıt

- Servis aracıyla evden işe, işten eve gidiş-gelişte trafik kazası; tam durmamış araçtan inerken düşme; araç içinde meydana gelen olaylar iş kazasıdır.
- Servisten indikten sonra yolun karşısındaki işyerine geçerken uğranan trafik kazası, taşınma hâli sona erdiği için iş kazası sayılmaz.

Bir olayın iş kazası sayılması ve sağlanan haklar

Gerekli koşullar

1	İşle ilgili olması
2	İşyerinde veya Kanun'da sayılan yerlerden birinde meydana gelmesi
3	Kişiyi hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen zarara uğratması

Sağlanan haklar

- Geçici iş göremezlik süresince günlük ödenek
- Sürekli iş göremezlik geliri
- Ölen sigortalının hak sahiplerine gelir
- Gelir bağlanmış kız çocuklarına evlenme ödeneği
- Ölen sigortalı için cenaze ödeneği

İş kazası soruşturmaları

İş kazası ve meslek hastalığı bildirim formuyla bildirilen olayla ilgili olarak şu konularda karar verilebilmesi için soruşturma yapılır:

- Olayın iş kazası sayılıp sayılmayacağı
- Bu sigorta kollarından yararlanma koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği
- İşveren sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesinin uygulanıp uygulanmayacağı
- Olayın sigortalının kastı veya ağır kusuru, işverenin kastı veya İSG mevzuatına aykırı hareketi ya da üçüncü kişilerin kusuru sonucu meydana gelip gelmediği

Bölüm 2

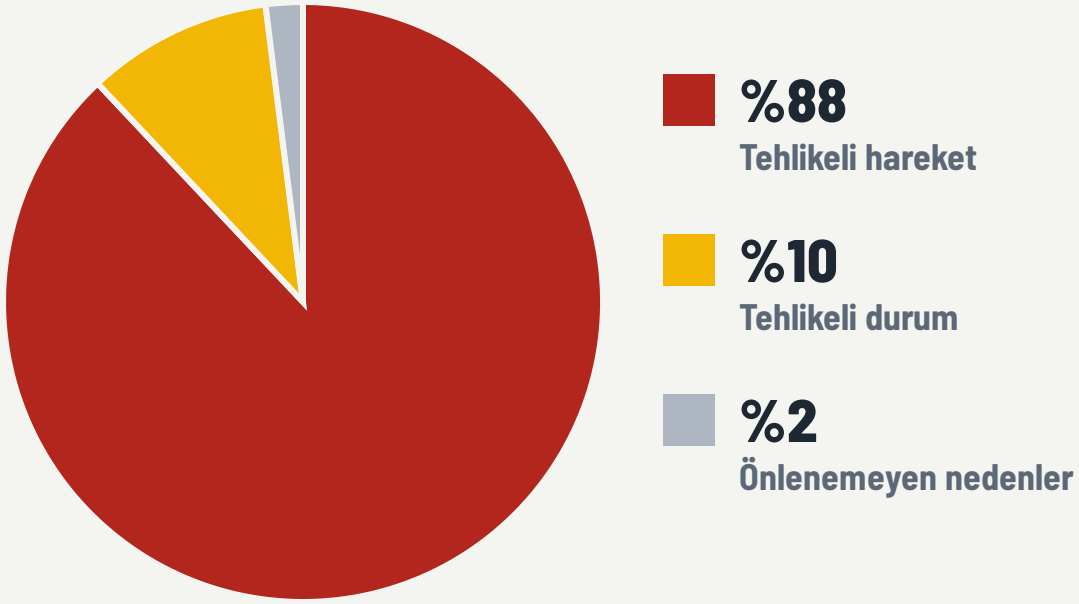
İş kazalarının nedenleri ve kuramlar

Heinrich, domino teorisi, tehlikeli durum ve tehlikeli hareket, kazaların maliyeti

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

Heinrich ve kaza nedenleri

- Kaza önlemenin ilk öncülerinden biri Travelers Sigorta Şirketi çalışanı Herbert W. Heinrich'tir.
- Heinrich, 1920'lerin sonlarında 75.000 endüstriyel kaza raporunu inceleyerek kazaların nedenlerini üç grupta topladı.
- Bu oranlar günümüzde eleştirilmektedir: modern yaklaşımlar kazaları kişisel hatadan çok sistem, tasarım ve yönetim eksikliklerine bağlar.

Kaza zinciri: domino teorisi

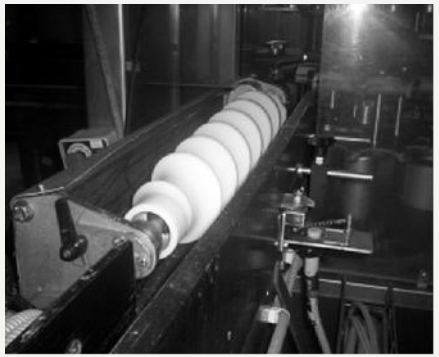
Tehlikeli hareketler ve tehlikeli durumlar zincirin en zayıf halkasıdır: bu halka ortadan kaldırılırsa kaza ve yaralanma gerçekleşmez.

Tehlikeli durum

Kazaya yol açabilecek unsurları barındıran fiziksel ortam, makine, tezgâh, malzeme gibi maddi varlıkların uygunsuzluğudur.

- Uygun olmayan koruyucular
- Kusurlu veya emniyetsiz yapılmış alet, makine ve teçhizat
- Yetersiz veya bakımsız bina, alet ve makineler
- Yetersiz ya da fazla aydınlatma, yetersiz havalandırma
- Kayış-kasnak, dişli, mil ve hareketli aksamın korumasız olması
- Elektrikli ekipmanın topraklamasının olmaması
- Basınçlı kapların ve kaldırma makinelerinin periyodik kontrollerinin yaptırılmaması

Tehlikeli durumdan örnekler

Korumasız dönen mil

Korumasız tezgâh

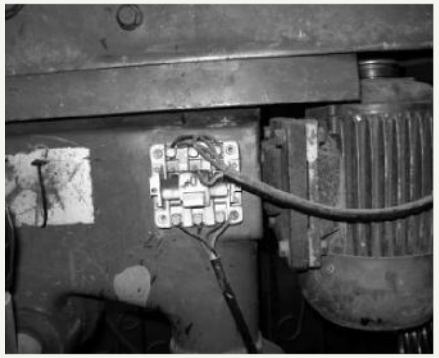
Açık kanal ağzı

Korumasız döşeme boşluğu

Korumasız karıştırıcı

Açık elektrik bağlantısı

Hasarlı priz ve kablo

Uygunsuz elektrik tesisatı

Güvensiz varil boşaltma

Korumasız tank ağzı

Tehlikeli bölgeler, enerji, tehlikeli maddeler ve taşıma

Tehlikeli bölgeler

Düşme, malzeme düşmesi veya parça fırlama tehlikesi olan yerler ile karıştırıcı kazan, silo, çukur, geçit, merdiven ve sahanlıklar ızgara, korkuluk ve bariyerlerle korunmalı veya kapatılmalıdır.

Enerji

Elektrik, buhar, basınçlı hava veya sıvı gibi işyerinde kullanılan tüm enerji kaynakları için önlem alınmalıdır.

Tehlikeli ve zararlı maddeler

Depolanan ve kullanılan maddelerin insan ve çevreye etkileri ile çevreden bu maddelere gelebilecek etkiler değerlendirilmeli, önlem alınmalıdır.

Nakliyat ve sevkiyat

İşyerindeki tüm malzeme akışı ve taşıma işleri büyük riskler taşır; kontrol altına alınmalıdır.

Tehlikeli hareket

Kişinin sağlığını ve işin güvenliğini tehlikeye sokabilecek her türlü davranış ve tutumdur.

- Sorumsuzca, görev verilmeden veya uyarılara aldırmadan güvensiz çalışmak
- Tehlikeli hızda çalışmak veya alet kullanmak
- Güvenlik donanımını devre dışı bırakmak
- Tehlikeli cihaz kullanmak veya donanımı güvensizce yönetmek
- Güvensiz yükleme, istif ve karıştırma
- Güvensiz tahkimat veya nakliyat
- Hareketli veya tehlikeli yerlerde çalışmak
- Şaşırma, kızgınlık, irkilme gibi davranışlar
- Kişisel koruyucu donanımı kullanmamak
- Bilgi eksikliği, dikkatsizlik, ihmal, aşırı güven, işi kaybetme korkusu, fiziksel ve psikolojik sorunlar

Tehlikeli hareketten örnekler

Uygunsuz yükseltiyle çalışma

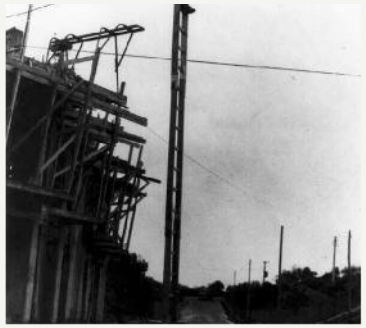
Korumasız direkte çalışma

İksasız kazı

Araç üstünde merdiven

Kemersiz direğe tırmanma

Kubbede korumasız çalışma

Yük üzerinde durma

Korumasız kazık çakma

Askıdaki yükün altında durma

Çatıda güvensiz merdiven

Asılı yük altında çalışma

Konteyner arasında sıkışma riski

Tehlikeli hareketi oluşturan etkenler

Psikolojik

Kişilik, kazaya yatkınlık, bilgisizlik, ilgisizlik, pervasızlık, stres, dikkatsizlik, duygusal durum

Sosyolojik

Meslek, gelir, eğitim, yaşanan çevre, iletişim, düşmanlıklar, kırgınlıklar, aile içi anlaşmazlıklar

Fizyolojik

İşitme ve görme kaybı, uykusuzluk, yorgunluk, rahatsızlık

Tehlikeli hareketlerin önlenmesi ve kaçınılmaz nedenler

Önleme

- Sürekli ve uygun nitelikte eğitim
- İşyerinde denetim ve kontrol sistemi
- Uyarı, teşvik, ödül ve yaptırım uygulamaları

Önlenemeyen, kaçınılmaz nedenler

Deprem, yıldırım, sel gibi doğal afetler ve açıklanamayan nedenler. Bu olaylarda da etkileri azaltacak acil durum önlemleri alınır.

Domino teorisinin on bildirisi (1)

Heinrich, karar vericilerin endüstriyel kazalar hakkında bilmesi gerekenleri on bildiride özetlemiştir:

1	Yaralanma, bir dizi faktörün tamamlanmasıyla meydana gelir; bunların sonuncusu kazanın kendisidir.
2	Kaza, doğrudan bir kişinin güvensiz hareketi ve/veya fiziki veya mekanik bir tehlike sonucunda ortaya çıkar.
3	Kazaların çoğu insanların güvensiz hareketleri nedeniyle meydana gelir.
4	Güvensiz bir hareket veya durum her zaman ve hemen kazaya ya da yaralanmaya yol açmaz.
5	İnsanların güvensiz hareketlerinin nedenleri, doğru önlemlerin seçiminde rehber olabilir.

Domino teorisinin on bildirisi (2)

6	Yaralanmanın şiddeti büyük ölçüde tesadüfidir; ama yaralanmaya yol açan kaza büyük ölçüde önlenebilir.
7	En etkili kaza önleme yöntemleri, kalite, maliyet ve üretim miktarını denetleme yöntemlerine benzer.
8	Yönetim, güvenlik sorumluluğunu üstlenmelidir; sonuç almak için en uygun konumda odur.
9	Ustabaşı (ilk kademe amir), endüstriyel kazaların önlenmesinde kilit kişidir.
10	Kazanın tazminat, sorumluluk talepleri, tıbbi ve hastane masrafları gibi doğrudan maliyetlerinin yanında gizli ve dolaylı maliyetleri de vardır.

Bu bildirilerin tümünü dikkate alan bir kaza önleme programı, bir veya birkaçını dışarıda bırakan programdan daha etkili olacaktır.

İş kazalarını önlemenin sırası

1	Güvenlik önlemleri: tehlikeyi kaynağında ortadan kaldıran teknik ve organizasyonel önlemler
2	Güvenlik önlemlerinin kontrolü ve test edilmesi: insan davranışına güvenilemez
3	Eğitim, uyarı ve ikazlar

İş kazalarını önlemenin ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamanın en güvenli ve insancıl yolu budur.

Kazaların maliyeti

1/3

görünen (doğrudan) giderler

Doğrudan maliyetler

- Tedavi ve tazminat
- Mahkeme giderleri, cezalar
- SGK iş kazası ve meslek hastalığı primleri
- Geçici veya sürekli iş göremezlik bedelleri
- Hasar gören malzeme, tesis ve ekipmanın onarımı

2/3

görünmeyen (dolaylı) giderler

Dolaylı maliyetler

- Çalışan, usta ve yöneticilerin iş kaybı
- Üretim ve iş programında aksama
- İdari para cezası, yeniden eğitim ve soruşturma masrafları
- Siparişin zamanında karşılanamaması: itibar kaybı, gecikme cezası

Maliyetin büyük bölümü görünmez: buzdağı modeli

Bölüm 3

Meslek hastalıkları

Tanım, liste, korunma ve tespit

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

Meslek hastalığının tanımı

6331 sayılı Kanun, md. 3

Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık

5510 sayılı Kanun, md. 14

Sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri

- Meslek hastalığı aylar ve yıllar boyu tekrarlanan maruziyetler sonucu oluşur.
- Örneğin pnömokonyoz için en az 3 yıl, gürültüye bağlı işitme kaybı için en az 2 yıl maruziyet gerekir.

Meslek hastalıkları listesi

Grup	Hastalıklar
A	Kimyasal maddelerle olan meslek hastalıkları
B	Mesleki cilt hastalıkları
C	Pnömokonyozlar ve diğer mesleki solunum sistemi hastalıkları
D	Mesleki bulaşıcı hastalıklar
E	Fizik etkenlerle olan meslek hastalıkları

Liste, 5510 sayılı Kanun kapsamında çıkarılan SGK yönetmeliğinin ekinde yer alır ve her hastalık için yükümlülük süresi ile gereken en az maruziyet süresini belirtir.

Meslek hastalıklarından korunma ve tespit

Korunma

- **Kaynakta kontrol:** mühendislik uygulamaları, risk kontrol çalışmaları
- **Kişisel korunma:** çalışanların teknik ve tıbbi koruyucuları kullanması
- **Tıbbi yaklaşımlar:** işe giriş ve periyodik sağlık muayeneleri, sağlık eğitimi

Tespit

- SGK'ca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucularının usulüne uygun sağlık kurulu raporu ve dayanağı tıbbi belgeler incelenir.
- Gerektiğinde işyerindeki çalışma şartlarını ve tıbbi sonuçlarını gösteren denetim raporları incelenir.
- Meslek hastalığı, SGK Sağlık Kurulu tarafından tespit edilir.

5510 sayılı Kanun, md. 14.

İş kazası ve meslek hastalığına yol açan tehlikeli maddeler

- Parlayıcı
- Patlayıcı
- Oksitleyici
- Reaktif
- Zehirli
- Tahriş edici
- Hassasiyet oluşturucu
- Kanserojen
- Üremeye etkili
- Mutajen; radyasyon kaynaklı gama ve güneşten gelen UV ışınımı gibi mutajen etkenler dâhil
- Çevreye zararlı

Bölüm 4

İstatistikler ve kaza oranları

Türkiye verileri, uluslararası istatistik ilkeleri, sıklık, ağırlık ve olabilirlik oranları

Türkiye’de iş kazaları ve meslek hastalıkları, 2025

766.039

iş kazası geçiren sigortalı

1.931

iş kazası sonucu ölüm

916

meslek hastalığı tanısı

%30,3

ölümlerin inşaat sektöründeki payı (586 ölüm)

15,4

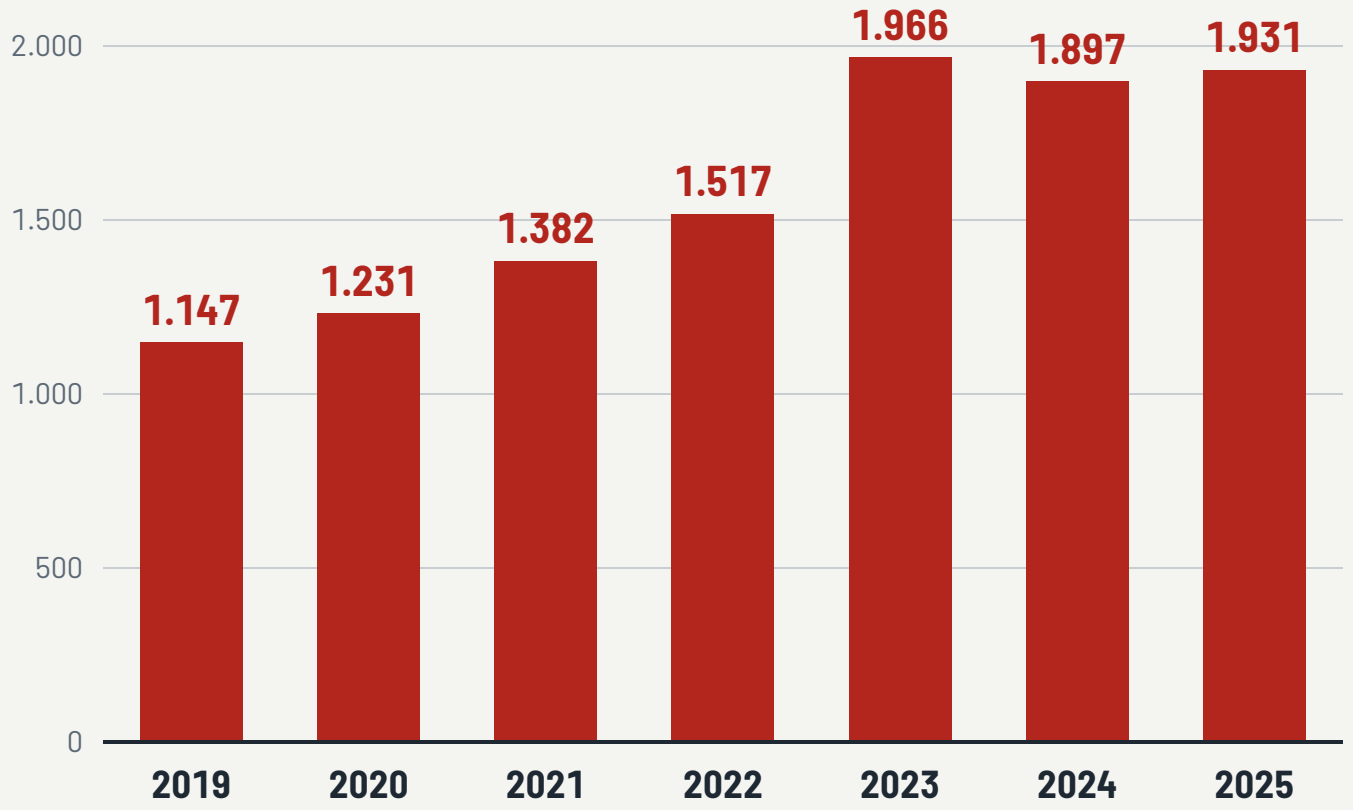
bir milyon çalışma saati başına iş kazası (frekans hızı)

SGK 2025 İstatistik Yıllığı, 5510 sayılı Kanun 4/1-a kapsamı.

İş kazası sonucu ölümler, 2019–2025

- Kayıtlı ölümler 2019'dan 2025'e %68 arttı.
- Aynı dönemde bildirilen iş kazası sayısı 422 binden 766 bine yükseldi.
- En yüksek ölüm sayısı 2023'te kaydedildi.

SGK İstatistik Yıllıkları, 4/1-a kapsamı.

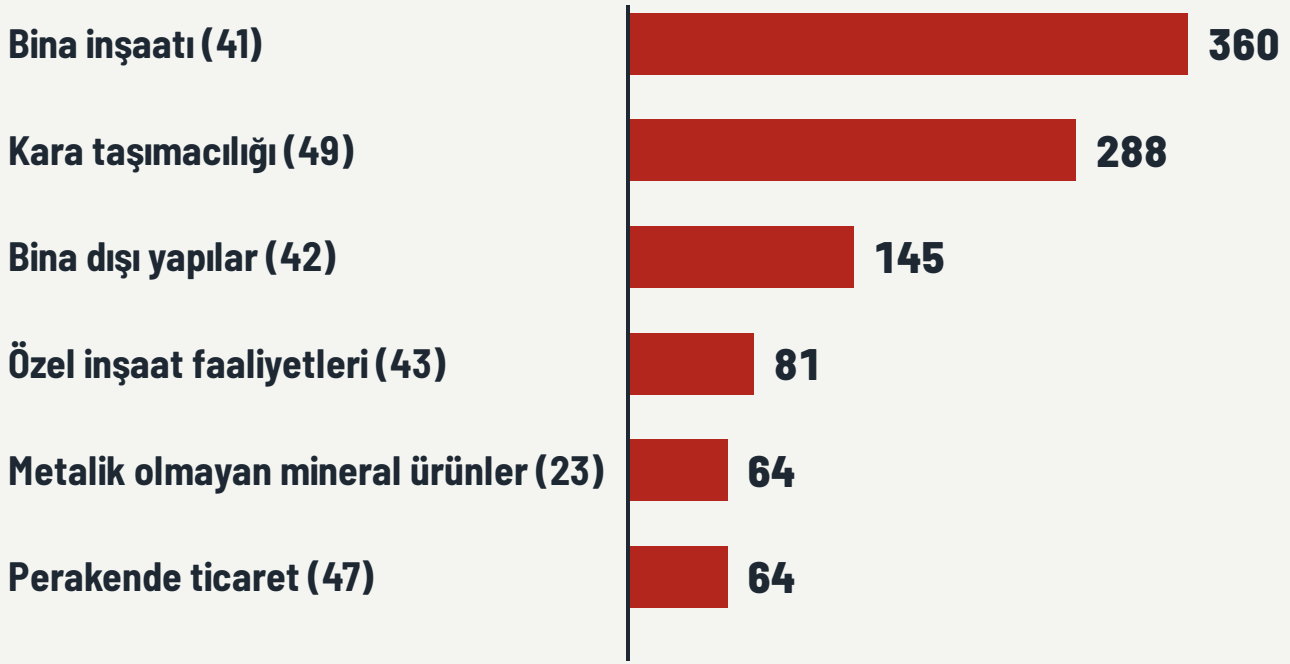
İş kazası ve meslek hastalığı verileri, 2019–2025

Yıl	İş kazası	İş kazası sonucu ölüm	Meslek hastalığı
2019	422.463	1.147	1.088
2020	384.262	1.231	908
2021	511.084	1.382	1.207
2022	588.823	1.517	953
2023	681.401	1.966	945
2024	733.646	1.897	888
2025	766.039	1.931	916

SGK İstatistik Yıllıkları 2019–2025, Tablo 3.1.1 ve 3.1.2.

Faaliyet alanlarına göre iş kazası ölümleri, 2025

- Ölümlerin en çok yaşandığı faaliyet, bina inşaatıdır.
- İnşaatın üç alt kolu (41, 42, 43) birlikte 586 ölümle toplamın %30,3'ünü oluşturur.
- Kara taşımacılığı ikinci sıradadır.

SGK 2025 İstatistik Yıllığı, Tablo 3.1.2, NACE Rev.2 iki haneli kodlar.

Uluslararası iş kazası istatistik ilkeleri

- Ulusal mevzuat farklılıkları nedeniyle istatistik yöntemleri ülkeden ülkeye, hatta kurumdan kuruma değişir.
- Kaynaklar: ulusal istatistik ofisleri, tazminat ve sigorta kurumları, iş teftiş kurumları, kaza önleme kuruluşları.

16. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansı (1998)

- Temel terimler: mesleki kaza, mesleki yaralanma, iş göremezlik.
- Veriler, istihdam statüsüne bakılmaksızın tüm çalışanları kapsamalıdır.
- İş günü kaybına yol açan yaralanmalarda toplam, ölümlü, ölümlü olmayan ve geçici iş göremezlik olay sayıları dikkate alınır.
- Karşılaştırma için kaza sıklık, ağırlık ve olabilirlik oranları kullanılır.

Kaza sıklık oranı

Bir yıl içindeki ölümlü ve ölümlü olmayan mesleki yaralanma sayısının, aynı yılda referans gruptaki çalışanların toplam çalışma saatine bölünüp bir milyonla çarpılmasıyla bulunur.

$$\textit{Kaza sıklık oranı} = (\textit{Kaza sayısı} \times 1.000.000) \div \textit{Toplam çalışma saati}$$

Örnek

- 850 çalışan, yılda 300 iş günü, günde 7,5 saat; yıllık izin, devamsızlık, hastalık ve kaza nedeniyle kayıp 40.000 gün; yılda 100 iş kazası
- Toplam çalışma saati = 850 × 300 × 7,5 – 40.000 × 7,5 = 1.612.500 saat
- Kaza sıklık oranı = 100 × 1.000.000 ÷ 1.612.500 ≈ 62: bir milyon çalışma saatinde 62 kaza

Kaza ağırlık oranı

İş kazalarının ne ölçüde ağır ve ciddi gerçekleştiğini gösterir.

$$\textit{Kaza ağırlık oranı} = (\textit{Toplam iş günü kaybı} \times 1.000) \div \textit{Toplam çalışma saati}$$

- Örnekte kazalar nedeniyle kaybedilen gün 3.000 ise: 3.000 × 1.000 ÷ 1.612.500 ≈ 1,86. Bin çalışma saatinde 1,86 gün kaybedilmiştir.
- Her ölümlü veya sürekli iş göremezlikle sonuçlanan olay için ayrıca 7.500 gün eklenir.
- Geçici iş göremezlikte bir günden kısa süren tıbbi işlemler dikkate alınmaz.

Kaza olabilirlik oranı

Bir yıl içindeki mesleki yaralanma sayısının referans gruptaki çalışan sayısına bölünüp 100.000 ile çarpılmasıyla bulunur; daha basit bir orandır.

$$\textit{Kaza olabilirlik oranı} = (\textit{Kaza sayısı} \times 100.000) \div \textit{Çalışan sayısı}$$

- Örnek: 100 × 100.000 ÷ 850 ≈ 11.765. Bu işletmede yılda 100.000 çalışan başına yaklaşık 11.765 kaza düşer.
- Oran, ülkelere göre 100.000 istihdam edilen, çalışan veya sigortalı başına hesaplanır; ILO istatistiklerinde Türkiye için 100.000 sigortalı esas alınır.

SGK’nın frekans ve ağırlık hızları, 2025

15,39

frekans hızı: bir milyon çalışma saatinde iş kazası

3,46

tam gün çalışan her 100 kişide iş kazası

533

ağırlık hızı: bir milyon çalışma saatinde kaybedilen gün

4,64 milyon

geçici iş göremezlik günü

- Frekans hızı = İş kazası sayısı ÷ (prim tahakkuk eden gün × 8) × 1.000.000
- Ağırlık hızı = Toplam gün kaybı ÷ (prim tahakkuk eden gün × 8) × 1.000.000
- Toplam gün kaybı = geçici iş göremezlik günleri + sürekli iş göremezlik dereceleri toplamı × 75 + ölüm sayısı × 7.500

SGK 2025 İstatistik Yıllığı, Tablo 3.1.30.

Bölüm 5

Bildirim, inceleme ve tazminat

Kayıt ve bildirim, kaza incelemesi, raporlama ve tazminat türleri

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

Kayıt ve bildirim

İşverenin kayıt yükümlülüğü

- Bütün iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutar, gerekli incelemeleri yaparak raporlarını düzenler.
- Yaralanma veya ölüme yol açmasa da işyerini ya da iş ekipmanını zarara uğratan veya uğratma potansiyeli olan olayları inceler ve raporlar.

Bildirim süreleri

3 iş günü	İşveren, iş kazasını kazadan sonraki üç iş günü içinde SGK'ya bildirir; ayrıca o yer yetkili kolluk kuvvetlerine derhâl bildirir.
3 iş günü	İşveren, kendisine bildirilen meslek hastalığını öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içinde SGK'ya bildirir.
10 gün	Sağlık hizmet sunucuları kendilerine gelen iş kazalarını, yetkili sağlık hizmet sunucuları meslek hastalığı tanısı koydukları vakaları en geç on gün içinde SGK'ya bildirir.

6331 sayılı Kanun md. 14; 5510 sayılı Kanun md. 13. İşyeri hekimi meslek hastalığı ön tanısı koyduğu vakaları SGK'ca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucularına sevk eder.

Kaza incelemesi: amaç ve sorumlular

Amaç

- Kazanın nedenini ve nasıl olduğunu tespit edip tekrarını önleyici önlemler geliştirmek
- Güvenlik kurallarının ne düzeyde uygulandığını belirlemek
- Kazanın verdiği zararı tespit etmek
- Prosedürü uygulamaktan çok gerçek nedenleri bulmak

Kim inceler?

- İşveren veya vekili, resmî bildirimden ve kaza raporunun hazırlanmasından sorumludur.
- İdeal olan, işyerini, iş akışını ve üretim prosedürlerini bilen, inceleme tekniklerinde deneyimli bir uzmanın incelemesidir.
- Küçük ve orta ölçekli işletmelerde inceleme işveren veya İSG profesyonellerince yapılmalıdır.

Kaza olduğunda izlenecek yol

1	Kazanın işletme içinde ilgili kişiye bildirilmesi
2	Resmî makamlara bildirim
3	Yaralılara ilk yardım ve tıbbi bakım
4	Kazanın incelenmesi
5	Bulguların raporlanması
6	Tekrarını önleyici önlemleri içeren plan
7	Planın uygulanması ve sürekli iyileştirme

Olay yerinde

- Kazazedenin tedavisi ve olay yeri güvenliği sağlanır.
- Mümkünse kaza yeri sınırlandırılır; tehlike yoksa inceleme bitene kadar korunur.
- Fotoğraf çekilir, olay yeri ve olayla ilgili her şey krokiyle gösterilir.
- Kazazedenin, tanıkların ve bilgi sahibi herkesin görüşü yazılı olarak alınır.

İnceleme soruları: çalışma yöntemi ve ekipman

Çalışma yöntemi

- Güvenli çalışma talimatlarına uyuluyor muydu?
- Koşulların değişmesi talimatları güvensiz hâle getirdi mi?
- Uygun makine, ekipman ve malzeme hazır mıydı, kullanılıyor muydu?
- Güvenlik donanımları tam çalışıyor muydu?
- Yanıt “hayır” ise “neden?” sorusu eklenmelidir.

Makine, ekipman ve malzeme

- Bir aksaklık var mıydı, nedeni neydi?
- Makine tasarımı mı kötüydü?
- Tehlikeli maddeler var mıydı, açıkça tanımlanmış mıydı?
- Daha az tehlikeli alternatif madde mümkün ve mevcut muydu?
- Hammaddenin standardı düşük müydü?
- KKD kullanılmalı mıydı, kullanıldı mı?

İnceleme soruları: kişisel nedenler ve yönetim

Kişisel nedenler

Amaç kişileri suçlamak değildir; görüşmeler kişilerin özellikleri dikkate alınarak yapılır.

- İşte deneyimleri var mıydı, yeterli eğitim almışlar mıydı?
- Fiziksel olarak bu işi yapabilecek durumda mıydılar?
- Sağlık durumları, yorgunluk ve stres düzeyleri nasıldı?

Yönetim faktörü

- Güvenlik kuralları tüm çalışanlara iletilmiş ve anlaşılması sağlanmış mıydı?
- Yazılı talimat var mıydı, uygulanması sağlanmış mıydı?
- Yeterli gözetim yapılıyor muydu?
- Tehlikeler önceden tanımlanmış, giderilmesi için plan geliştirilmiş miydi?
- Güvensiz koşullar düzeltilmiş, bakımlar düzenli yapılmış mıydı?
- Güvenlik denetimleri yapılıyor muydu?

Görgü tanıkları ve raporlama

Görgü tanıkları

- Uzman geç haberdar olursa esas bilgi kaynağı görgü tanıklarıdır; ciddi duygusal stres altında olabilirler.
- Görüşme kazadan sonra mümkün olan en kısa sürede yapılmalıdır; tanıklar olayı kendi aralarında tartışırsa algıları ortak bir görüşe kayabilir.
- Toplu görüşme yerine bireysel görüşme tercih edilmeli; görüşme olay yerinde veya sessiz bir ofiste yapılabilir.

Raporlama

- Standart bir kaza inceleme formu varsa kullanılmalı, ancak kısıtlı yer ayrılmışsa ek sayfa kullanılmalıdır.
- Okuyucunun konuyu hiç bilmediği varsayılmalı; olay sıralamasına ayrıntılı fotoğraflar eklenmelidir.
- Kararların nedenleri belirtilmeli, öneriler bunu izlemelidir; rapor kısa, öz ve anlaşılır olmalıdır.
- Amaç kişileri cezalandırmak değil, hataya izin veren sistemi sorgulayıp iyileştirmektir.

Tazminat (1)

- İş kazası veya meslek hastalığında, meslekte kazanma gücü kaybının oranı ne olursa olsun, sigortalının işvereni hakkında maddi ve manevi tazminat davası açma hakkı vardır.
- Dava, sözleşmeye aykırılıktan doğan davalarda olduğu gibi 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde iş mahkemesinde açılır (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, md. 146).
- **Manevi tazminat:** bedensel zarara uğrayan kişiye veya ölüm hâlinde ailesine, acı ve ıstırabı hafifletmek için hâkimin takdir ettiği uygun bir miktar paradır (TBK md. 56).
- **Maddi tazminat:** zararın gerçek miktarını bulmaya ve karşılamaya yönelik, hesaplama gerektiren tazminattır.

İş kazası ve meslek hastalığından doğan tazminat, tespit, itiraz ve rücu davalarında zorunlu arabuluculuk uygulanmaz (7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu, md. 3).

Tazminat (2): maddi tazminat türleri

Rücu tazminatı

SGK, iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle yaptığı ödemeler için işveren ve üçüncü kişiler hakkında rücu davası açabilir (5510 sayılı Kanun, md. 21 ve 23).

İş göremezlik tazminatı

Meslekte kazanma gücünü kaybeden çalışan, olayda tam kusurlu olması dışında gerçek zararını işverenden isteyebilir (TBK md. 54: bedensel zararlar).

Destekten yoksunluk tazminatı

Ölüm hâlinde, ölenin desteğinden yoksun kalan ve para ile ölçülebilir zarara uğrayan kişiler işverenden tazminat isteyebilir (TBK md. 53).

Bölüm 6

Yaşanmış kaza örnekleri

Olay ve alınabilecek önlemler

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu
ofis akademi
ASYA AKADEMİ

Yaşanmış kaza örnekleri

Forklift ve yaya

Olay: Yaya yolunda cep telefonuyla konuşarak yürüyen biri aniden yola çıkıyor; sac rulosu taşıyan forklift fren yapıyor; çatallardan kurtulan rulo yayayı yaralıyor.

Önlem: ani frende yükün düşmesini önleyen sabitleme; başka bir taşıma aracı; yaya yolunun forklift trafiğinden ayrılması.

Pres tezgâhı

Olay: Pres tezgâhında çalışırken operasyon anında fırlayan parça çalışanın ölümüne yol açıyor.

Önlem: uygun tezgâh koruyucusu; periyodik bakım ile parça fırlamasının önlenmesi.

Nitrik asit tankı

Olay: Tanka nitrik asit doldurulurken hortum yanlış vanaya bağlanıyor; oluşan tepkime patlamaya yol açıyor.

Önlem: farklı tank girişleri için farklı bağlantı tipleri; eğitim; hangi hortumun hangi vanaya bağlanacağını gösteren şema.

Kaynaklar

- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, md. 3 ve 14
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, md. 13, 14, 21 ve 23
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, md. 53, 54, 56 ve 146; 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu, md. 3
- SGK, Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulamaları Genelgesi 2011/50
- Sosyal Güvenlik Kurumu, İstatistik Yıllıkları 2019–2025, sgk.gov.tr
- ILO, A Call for Safer and Healthier Working Environments, 2023
- Eurostat, Accidents at work statistics, 2025
- ILO, 16. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansı, mesleki yaralanma istatistiklerine ilişkin karar, 1998
- Heinrich, H. W., Industrial Accident Prevention, 1931

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi

Teşekkürler

İş kazaları

YENİ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ULUDAĞ UZMAN AKADEMİ
iş sağlığı ve güvenliği eğitim kurumu

ofis akademi

ASYA AKADEMİ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM KURUMU